

Анастасије, архиепископ албански

ПРАВОСЛАВНО ВИЂЕЊЕ: КАКО РАЗЛИКОВАТИ ИСТИНСКУ МИСИЈУ ОД ПРОЗЕЛИТИЗМА¹

Постоји ли икаква разлика између унутрашње и спољашње мисије?

Као што вам је познато, израз „унутрашња мисија“ долази од немачког „innermission“, што нас уверава да смо мисионари чинећи унутрашњу мисију. А заповест нам јасно говори: „И ви ћете бити моји сведоци у Јерусалиму и по свој Јудеји и Самарији и до краја света“. Библијско схватање мисије (апостолске) значи отићи, прихватити да боравиш у средини са другачијом културом, да будеш странац. Морамо разликовати апостолску мисију од пастирских напора које чинимо у својим локалним Црквама. Пастирски труд и обнова хришћанског живота јесу заиста веома значајни. Данас у многим друштвима у којима преовладава атеистички утицај, морамо бити сведоци (на грчком јез. мученици, *μάρτυρες*), морамо позивати у Цркву људе који немају вере. Међутим, духовно изграђивање унутар Цркве није прави мисионарски подухват. Треба имати призив за мисионарски рад на увођењу у Цркву оних који су ван ње. Најпре смо имали младалачки полет у вези са значењем речи мисија. Потом смо открили да се ова реч погрешно користила. Онда смо одлучили да радије користимо реч *martyria*, сведочење, него мисија.

Како можемо разликовати истинску мисију од прозелитизма?

Прозелитизам се користи свим могућим средствима (поклонима, храмом, новцем и другим привилегијама) за постизање циља: придобити следбенике за конкретну верску заједницу. Ово се противи достојанству људске личности, а противно је и Јеванђељу. Верујем да у томе заиста нема искренности. А оно што није искрено, искрено како у својој намери, тако и у начину деловања, не може бити православно.

За мене прозелитизам почиње од оног тренутка када се употребе друга средства мимо Јеванђеља како би се придобили следбеници.

Не треба да нас брину статистике и следбеници. Православно сведочанство мора бити слободно исповедање онога што верујемо и што имамо.

¹ Чланак архиепископа Анастасија Албанског, *Understanding Orthodoxy: How to distinguish true mission from proselytism*, преузет је са интернет адресе: www.orthodoxytoday.org/articles/anastasiosmission.php-19k. Са енглеског језика превела Андријана Крстић.

Дељење дара који смо примили. Ако други то прихвати, добро је. Ако не прихвати, то је његова одговорност.

Да ли је циљ наше мисије да некога преобратимо у православље?

Православна мисија се састоји у давању оног блага које имамо остављајући другима да сами одлуче да ли ће то и примити или неће. Ако неко жели да постане члан православне Цркве, никада му нећете рећи: „Не“. Наш циљ је да преносимо дух Јеванђеља у свој његовој пуноћи, ослобођени од тога да неког преобраћамо. Не можете злоупотребљавати ничију слободу. Ви сте ту, ви пружате своје сведочанство; ви сте свећа запаљена пасхалном радошћу, а ако други пожели да узме од вашег пламена, тада га наравно нећете одбити.

На ком месту је теже спроводити мисионарску делатност, у богатом западном друштву или у земљама које су у развоју, у Африци?

Зависи. Не волим овај израз: теже. Некада је теже у земљама у развоју, некада у развијеним земљама. Није тако лако живети као странац у земљи која је у развоју. На пример, веома је тешко живети у Африци где нема ни струје ни воде. Али ипак, све зависи. Не постављајте питање где је лакше или где је теже, питајте: „Где Господ жели да будем и идем?“ А одговор на ово питање је заиста ствар личног призива.

Често ме питају где је теже, у Африци или у Албанији. Одговарам, свакако у Албанији. У Африци никада није било забрањено молити се Богу или плесати Богу; ове ствари се сматрају дозвољеним. Албанија је прошла кроз страховит прогон у трајању од 23 године: ако сте имали храбрости да покажете своју веру, били сте слати или у прогон или у затвор.

Понекад затичемо себе како размишљамо да је мисионарска делатност резервисана само за свештенство. Да ли је то тачно?

Веома је лако рећи: „Ово је за монахе и свештенике, а пошто ја нисам ни једно ни друго, немам никакву обавезу да то чиним“; али ово је погрешно. Овде инсистирам на богословском разумевању мисије: сваки човек који је утеловљен у Цркву, у мистично Тело Христово, носи одговорност за Цркву. Сваки човек је призван и наравно да он или она у свом срцу мора да осети како ће тај призив пројавити и учинити својим искуством.

Свакако да постоје различити начини учествовања у мисионарском делу. Неће свако од нас напустити своју земљу и отићи негде у Азију или Африку. Ово је била романтична западна визија мисије у 19. веку. Понекад смо чак и приликом ранијих окупљања Синдезмаса имали утисак да је мисионар свако ко узме крст и оде у шуму објављујући Јеванђеље. Ово није и савремени начин мисионарења.

Узмимо конкретан пример: Албанија је једно мисионарско поље, бар за нас који нисмо из Албаније. Наши изврсни сарадници нису само свештени-

ци, већ и лаици. Наш тим је веома мали, укупно—двадесеторо људи, пола од тога су лаици: професори, учитељи, медицинске сестре, службеници, веро-учитељи, преводиоци.

Данас сваки човек има могућност да мисионари. Мисионарење није само за свештенике и монахе. Оно је за свакога. Али, такође, и за свештенике и за монахе.

Да ли локалне културе представљају помоћ или сметњу приликом мисионарења? И како Ви реагујете на локалне обичаје у свом мисионарском искуству?

Културни аспект је од великог значаја. Када се Јеванђеље сусретне са другом културом, догоде се три ствари. Јасно је да један део културе морате прихватити—на пример, језик. Други део културе морате одбацити—онај који није у сагласности са Јеванђељем—неке обичаје, крвну освету или друге обреде који не дају исто право женама или другим члановима заједнице. Постоји и трећи део који треба преобразити. Рекао бих „крстити“. Користећи се њиме, али дајући му ново значење. Ово је управо оно што се догодило и у раној Цркви. Када се Јеванђеље сусрело/сударило са грчком културом, то није била једноставна промена. Грчка култура била је веома сложена реалност. Морамо увидети да и друге културе имају своје достојанство, своја сопствена интересовања и морамо их поштовати.

О Африци смо почели да размишљамо почетком 60-их година прошлог века. У то време, мислило се да је Африка веома једноставна средина, племенска, примитивна, а да ми морамо отићи и донети јој европску културу. Тада сам урадио нека истраживања на ову тему и открио да је Африка много сложенија од онога што смо мислили.

Мој ментор ме је замолио да напишем рад о афричком симболизму у односу на православни. Када сам отпочео своја истраживања, открио сам да се налазим пред неколико стотина афричких језика—не рачунајући дијалекте—и да је било немогуће радити на оваквој теми. Тада сам рекао себи: „Хајде да будемо смиренији. Током свих ових векова Африка није била изван Божијег промисла. Како им је Он посведочио себе? Шта су афричке религије, афрички симболизам, афрички начин обраћања Богу?“ Схватио сам да је веома важно пажљиво проучавати афричке религије да о њима не бисмо говорили као о „примитивним“. Наше знање је то које је примитивно, а нису оне (афричке религије) „примитивне“.

Морамо прихватити своје незнање и бити много скромнијег држања у односу према другима. Морамо прихватити изразе њихових осећања и њиховог живота и не говорити: „Ово није православно!“ Шта то није православно? Није православно бити зао, неискрен, бити против воље Божије, то није православно. Афричка Црква је радосна Црква, Африканци су радосни људи. Ово је, верујем, благослов за православље. Поштовати културе, поштовати достојанство других: то је почетак, то је православно полазиште.

Ово поштовање је у историји виђено у периоду Византије када су св. Кирило и Методије боравили међу Словенима. Руска Црква је такође сачувала ову традицију у приближавању другим народима—и када су задржавали ово поштовање према достојанству других, имали су успеха. Када на то заборавимо, плодови нашег рада бивају веома мизерни.

Да ли љубав према непријатељима подразумева љубав према непријатељима вере и како?

Када Христос говори о непријатељима, он говори о личностима. Ово свакако не значи да морамо прихватити теорију или начин живота наших непријатеља. Постоје начини размишљања и поступања наших неријатеља која ја не прихватам—али ово није недостатак љубави према њима. Ми поштујемо човека, али не поштујемо све његове идеје и наслеђе. Када говоримо о љубави, говоримо о љубави према другим људима, а не према другим религијским системима. Треба да поштујемо своје непријатеље без обзира на то ко су он или она. Али, наравно, не и да прихватимо и опонашамо њихове идеје и понашање.

Да ли ће се спасити они који се никада нису сусрели са Христом, а који су побожно испуњавали правила која им је налагала сопствена вера (нпр. добри муслимани)?

Знате да је разумевање других вера изузетно важно богословско питање: да ли је Господ присутан у њима? Мислим да не можемо брзо одговорити на ово питање. Данас се суочавамо са два кључна теолошка проблема. Први је еклисиолошки, то је проблематика како ми гледамо на друге Цркве. А други је разумевање осталих религија. Свакако да прихватамо да Бог промишља и стара се за цео свет. Ми не знамо тачно како Он пројављује њима своје присуство. Али ми тачно знамо који је сигурни пут спасења који треба следити. Све дотле док су нам други битни имамо одговорност да се за њих молимо и да им сведочимо, али не можемо преузети од Њега последњи суд и сада говорити како ће Он судити другима. Потребно је да будемо скромнији од неке наше браће која говоре да знају све о Богу и понашају се као Божији изасланици: „Бог ће урадити овако или онако“. Хајде да прихватимо да ми не знамо потпуну тајну Божију и да не знамо много о Његовој бескрајној љубави.

Морамо развити један православни поглед по питању разумевања других религија. Неопходно је да ово сагледамо из тријадолошке перспективе, а не само из христолошке. У неким протестантским круговима догађа се да они ово посматрају само у оквиру христолошких појмова. Али у православној Цркви сматрамо да се Божије обећање (савез) увек односи и на друге народе, на читаву творевину. Такође, разумемо да Дух Свети дела у слободи коју ми не познајемо.

* * *

Архиепископ Тиране и целе Албаније, Анастасије један је од водећих православних мисионара. Ова питања била су осмишљена од стране учесника Синдезмос фестивала за 2001. годину у Сан Мартину у Француској, где се он обратио скупу. Његови одговори нуде изазовна запажања на кључна питања мисионарске делатности нашег времена.

